

Linnut

vuosikirja 2010

LUONNONTIETEELLINEN
KESKUSMUSEO

Uhanalaiset ja harvalukuiset lintulajit Suomessa 2009

Teemu Lehtiniemi & Pertti Koskimies

Harvalukuisten ja uhanalaisten lajien esiintymistä Suomessa on tarkasteltu valtakunnallisissa yhteenvedoissa 1970-luvun puolivälistä alkaen. Nämä yhteenvedot perustuvat lintuharrastajien tekemiin ja BirdLife Suomen jäsenjärjestöjen kokoamiin ja tilastoimiin lintuhavaintoihin. Vuosikatsaukset antavat hyvät tiedot kymmenien Suomessa pesivien ja muutto- tai talviaikaan esiintyvien vähälukuisten lajien levinneisyydestä ja kannankehityksestä.

Lintuharrastajien havainnot ovat ainoa tietolähde joidenkin Suomessa pesivien ja säännöllisesti esiintyvien harvalukuisten lintulajien seurannassa. Havainnoja on koottu mahdollisimman yhdenmukaisesti ja osittain samoista lajeista 1970-luvun puolivälistä alkaen (esim. Sammalkorpi 1979, Koskimies 1981). Merkittävä osa näistä lajeista on niin vähälukuisia, että ne

on joko luokiteltu tai ovat vaarassa joutua uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien luetteloon. Vuosikymmenten saatossa koottu valtava havaintoaineisto ja siihen perustuvat vuosiyhteenvedot ovat lintujen suojelulle arvokkaita, koska valtaosasta lajeja ei kerry joko lainkaan tai riittävän luotettavaa tietoa muilla seurantatavoilla. Esimerkiksi tuore lajien uhanalaisuuden arviointi (Rassi ym. 2010) perustuu osin tämän aineiston informaatioon.

Olemme aiemmin tarkastelleet virhelähteitä, joita ei-vakioidulla retkeilyllä kertyvään havaintoaineistoon sisältyy (esim. Lehtiniemi & Koskimies 2009). Esimerkiksi havainnoijien määrä, havainnoinnin ja havaintojen ilmoittamisen tehokkuus sekä retkikohteet vaihtelevat vuodesta toiseen kontrolloimattomalla tavalla. Siksi havaittujen yksilömäärien muutoksia ei pidä sellai-

sinaan suoraan käyttää lintukantojen kokoa ilmentävinä lukuina. Erityisesti pitemmällä jaksolla, kuten vuosikymmenestä toiseen, tällainen aineisto antaa luotettavaa tietoa kannanvaihteluiden suunnasta ja suuruusluokasta. Se myös ilmentää joitakin lintuvuosien ilmiöitä, kuten myöhemmin tässä raportissa mm. viitakertusen osalta esitetään.

Aineistolla on myös oma tärkeä merkityksensä lintuharrastukselle, koska valtakunnalliset vuosittaiset yksilö- ja havaintomäärät ovat sinänsä harrastajia yleisesti kiinnostavia ja antavat myös paikallisyhdistysten havaintokatsauksiin vertailumateriaalia.

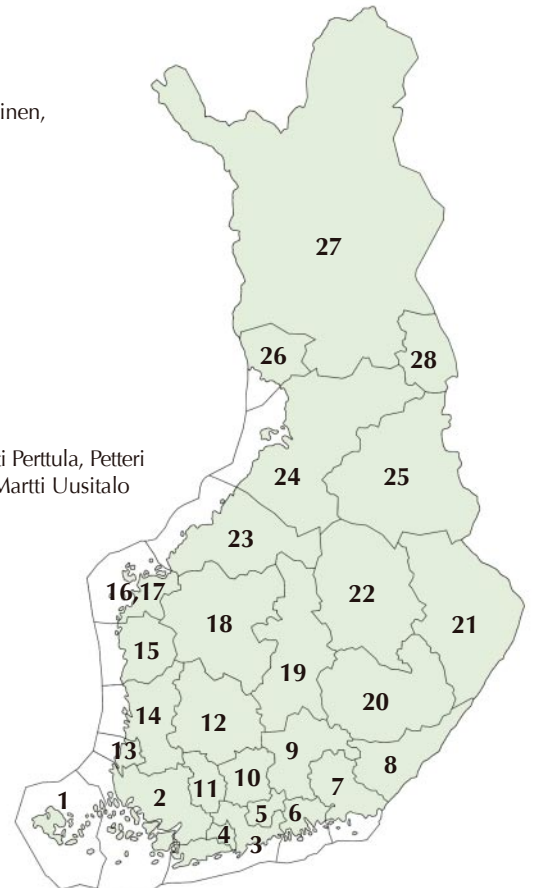
Vuoden 2009 yhteenvedo esittelee 82 lintulajin havainto- tai reviirimääriä BirdLife Suomen jäsenyhdistysten havaintojenkeruualueittain. Tarkastelemme yksityiskohtaisemmin lopussa muutaman lajin määrien muutoksia viime vuosikymmenen ai-

Taulukko 1. Paikallisyhdistysten toimialueet ja havaintoaineiston kerääjät (vastaava aluenumeroiti kartassa ja taulukoissa 3 ja 4).

Table 1. The regions of local ornithological societies, and the persons having collected the data, respectively.

Nro	Yhdistys
1	Ålands Fågelskyddsförening rf
2	Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry
3	Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry
4	Lohjan lintutieteellinen yhdistys Hakki ry
5	Keski- ja Pohjois-Uudenmaan Lintuharrastajat Apus ry
6	Porvoon Seudun Lintuyhdistys ry
7	Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ry
8	Etelä-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys ry
9	Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry
10	Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry
11	Lounais-Hämeen Lintuharrastajat ry
12	Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
13	Rauman Seudun Lintuharrastajat ry
14	Porin Lintutieteellinen Yhdistys ry
15	Suupohjan Lintutieteellinen Yhdistys ry
16	Merenkurkun Lintutieteellinen Yhdistys ry
17	Ostrobothnia Australis rf
18	Suomenselän Lintutieteellinen Yhdistys ry
19	Keski-Suomen Lintutieteellinen Yhdistys ry
20	Etelä-Savon Lintuharrastajat Oriolus ry
21	Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys ry
22	Kuopion Luonnon Ystävään Yhdistys – Lintuyhdistys Kuikka
23	Keski-Pohjanmaan Lintutieteellinen Yhdistys ry
24	Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
25	Kainuun Lintutieteellinen Yhdistys ry
26	Kemi-Tornion Lintuharrastajat Xenus ry
27	Lapin lintutieteellinen yhdistys ry
28	Kuusamon Lintukerho ry

Ilmoittaja(t)
Teemu Lehtiniemi
–
Petteri Hytönen, Aleksi Lehikoinen, Petteri Lehikoinen
Jan Södersved
Antti Mähönen
Joni Sundström
Eero Parkko
Janne Aalto, Jari Kontiokorpi
Antti Toukola
Ilkka Hakala
Oskari Härmä
Petri Seppälä
Kalle Haapala
Esa Partanen, Pasi Alanko, Pentti Perttula, Petteri Mäkelä, Janne Lampolahti ja Martti Uusitalo
Ilkka Iivonen
Aarne Lahti
Jan Hägg
Esko Rajala
Tuomo Pihlaja
Harri Okkonen
Janne Leppänen
Jyrki Uotila
Sami Salonkoski
Tuomas Väyrynen
Hannu Rönkkö
Pentti Rauhala
Pirkka Aalto
Antti Peuna

Sinisuohaukan *Circus cyaneus* kanta vaihtelee suuresti myyrätilanteen mukaan. JORMA TENOVUO

kana. Vastaavia tarkasteluja olemme tehneet myös edellisvuosien katsauksissa.

Vuoden 2009 aineisto

Edellisvuosien tavoin valtaosa havainnoista on tullut BirdLife Suomen jäsenyhdistyksille tuoreeltaan Tiira-lintutietopalvelun kautta ja vuosi vuodelta pienempi osa muin perinteisemmin tavoin. Kussakin yhdistyksessä aluevastaava tai -vastaavien joukko (taulukko 1) on koonnut havainnot lajikohtaisesti yhteen ja tulkinnut yksilöiden kokonaismäärän. Tarkan paikan ja muut havaintotiedot yksityiskohtaisesti tallentava Tiira on helpottanut esimerkiksi samaa yksilöä koskevien havaintojen tulkintaa.

Yhteenvetojemme perustana oleva havaintomäärä on kasvanut huomattavasti viime vuosikymmenen puolivälin jälkeen Tiiran käyttöönoton ansiosta. Se on todennäköisesti vaikuttanut positiivisesti joidenkin lajien ilmoittamisaktiivisuuteen (Lehtiniemi & Koskimies 2009). Tämän virhelähteen mahdollista vaikutusta olemme pyrkineet ottamaan huomioon aineistoa tulkitessamme, ja käyttäneet apuna myös aluevastaavien asiantuntemusta.

Tiira-lintutietopalvelun ansiosta myös viive havainnon tekemisestä sen kirjaami-

seen on kutistunut minimiin, ja havainnot tulevat myös aluevastaavan käyttöön tuoreeltaan. Havaintoyhteenvetojen kokoaminen on myös mahdollista ja onnistuu edellisiä vuosia aikaisemmin. Aineiston helpomman käsittelyn ansiosta saamme myös lähes kaikki yhdistyskohtaiset yhteenveto-

tiedot paremmassa aikataulussa. Kiitos tästä kuuluu paikallistason työmyyriille, joista lähes puolet saivat tämän katsauksen tiedot valmiiksi määräaikaan mennessä eli vuoden 2010 päättyessä ja valtaosa lopuistakin tammikuun alkupuolella. Helmikuun ensimmäisen viikon loppuun mennessä

Taulukko 2. Havaintojen kattavuus yhdistyksittäin. Kunkin yhdistyksen aikavälillä 2000–2008 ilmoittamista vuosista arvo 1 on annettu vuodelle, jolta on maksimirivimäärä reviirien tai yksilömäärien summia. Vuosikohtainen arvo ilmoittaa, kuinka monta prosenttia vähemmän tietoja on maksimiarvoon verrattuna ko. vuonna. Mukana taulukossa ovat ainoastaan sellaiset yhdistykset, joilla on jonakin vuonna puuttunut enemmän kuin viisi prosenttia tarkastelujakson maksimista.

Table 2. The amount of data reported by the local ornithological societies. Index 1 indicates the year of the maximum number of reported species under monitoring. The annual indices show how many percent less was the respective number of sums of territories or individuals a society reported from that year. If a society has reported over 95% of the species in every year, it was excluded from the table.

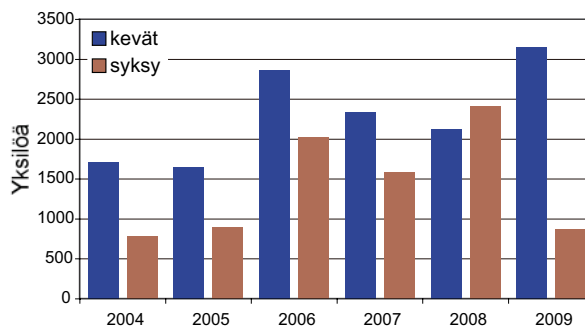
Yhdistys	Vuosi									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
EKLY	0,99	0,98	0,87	0,86	0,96	0,96	0,99	1,00	1,00	
KPLY	0,99	0,96	0,94	0,95	0,96	0,91	0,94	1,00	1,00	
LHLH	0,75	0,74	0,83	0,81	0,84	0,83	0,93	0,98	1,00	
LLY	1,00	0,93	0,97	0,93	0,91	0,92	0,92	0,90	0,94	
OA	1,00	0,97	0,99	0,95	0,97	0,94	0,99	0,87	0,92	
PLY	0,85	0,87	0,94	0,94	0,94	0,90	0,93	0,99	1,00	
PPLY	0,98	0,99	0,94	1,00	-	-	0,98	0,98	0,97	
PSLY	0,98	0,98	0,92	0,97	0,98	0,96	0,96	0,96	1,00	
RSLH	0,90	0,95	0,97	0,98	0,99	0,93	0,92	0,95	1,00	
TLY	0,95	0,95	1,00	1,00	1,00	0,94	1,00	1,00	0,77	
Tringa	0,93	0,93	0,95	0,92	0,99	0,98	1,00	0,99	1,00	
ÅFF	0,88	0,88	0,36	1,00	0,93	0,90	0,92	0,96	0,98	

Maamme ensimmäinen räyskän *Sterna caspia* sisämaapesintä todettiin vuonna 2009 Hämeessä Vanajavedellä. JORMA TENOVUO

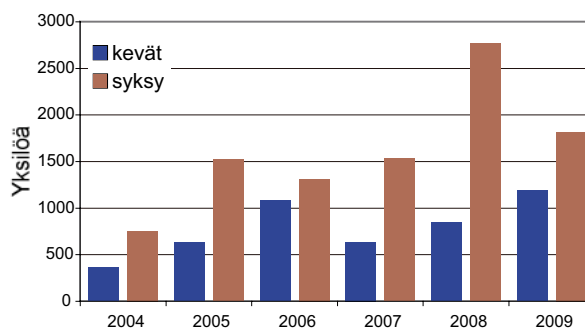
Kuva 1. Piekanan keväiset ja syksyiset yksilömäärät 16 lintuyhdistyksen alueella vuosina 2004–2009.

Fig. 1. The numbers of Rough-legged Buzzards (*Buteo lagopus*) in the regions of 15 local ornithological societies in autumn and spring 2004–2009.

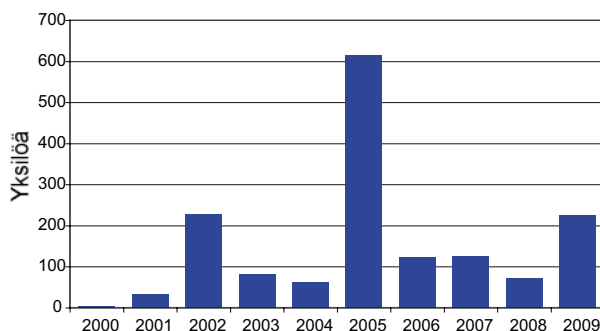
Kuva 2. Sinisuohaukan keväiset ja syksyiset yksilömäärät 17 lintuyhdistyksen alueella vuosina 2004–2009.

Fig. 2. The numbers of Hen Harriers (*Circus cyaneus*) in the regions of 17 local ornithological societies in autumn and spring 2004–2009.

Kuva 3. Hiiripöllön syys-havaintojen lukumäärä 24 yhdistyksen alueella vuosina 2000–2009.

Fig. 3. The numbers of Hawk Owls (*Surnia ulula*) in the regions of 24 local ornithological societies in autumn 2000–2009.

yhteenvetotiedot oli toimittanut 26 yhdistystä 28:sta. Toisen puuttuneen yhdistyksen yhteenvetotiedot saatiin maaliskuun alussa, mutta valitettavasti Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen vuoden 2009 yhteenvetoa ei saatu lainkaan. Aikatauluviiveet viivästyttävät havaintoaineiston tulkintatyön aloittamista, koska on motivoivampaa analysoida koko aineisto kerralla.

Takavuosien puuttuneita aineistoja on myös entiseen tapaan kartutettu. Tällä hetkellä suurimmat puutteet ovat Pohjois-Pohjanmaan yhteenvetotiedot vuosilta 2004 ja 2005. Edelliseen raporttiin (Koskimies & Lehtiniemi 2010) verrattuna Pohjois-Pohjanmaan tilanne on kuitenkin jo kohentu-

Suomi	Tieteellinen
Metsähanhi	<i>Anser fabalis</i> NT
Valkoposkihanhi	<i>Branta leucopsis</i>
Ristisorsa	<i>Tadorna tadorna</i> VU
Harmaasorsa	<i>Anas strepera</i>
Peltoppy	<i>Perdix perdix</i>
Viiriäinen	<i>Coturnix coturnix</i> EN
Kaakkuri	<i>Gavia stellata</i> NT
Mustakurkku-uikku	<i>Podiceps auritus</i> VU
Kaulushaikara	<i>Botaurus stellaris</i>
Harmaahaikara	<i>Ardea cinerea</i>
Haarahaukka	<i>Milvus migrans</i> CR
Ruskosuohaukka	<i>Circus aeruginosus</i>
Luhtakana	<i>Rallus aquaticus</i>
Luhtahuitti	<i>Porzana porzana</i> NT
Ruisräikkä	<i>Crex crex</i>
Liejukana	<i>Gallinula chloropus</i> VU
Meriharakka*	<i>Haematopus ostralegus</i>
Lapinsirri	<i>Calidris temminckii</i> VU
Heinäkurppa	<i>Gallinago media</i> CR
Punajalkaviklo*	<i>Tringa totanus</i> NT
Pikkutiira	<i>Sterna albifrons</i> EN
Mustatiira	<i>Chlidonias niger</i> EN
Uuttukyyhky	<i>Columba oenas</i>
Turkinkyyhky	<i>Streptopelia decaocto</i> VU
Lapinpöllö	<i>Strix nebulosa</i>
Kehräjä	<i>Caprimulgus europaeus</i>
Käenpiika	<i>Jynx torquilla</i> NT
Harmaapäätikka	<i>Picus canus</i>
Pikkutikka	<i>Dendrocopos minor</i> VU
Pohjantikka	<i>Picoides tridactylus</i>
Kangaskiuru	<i>Lullula arborea</i>
Satakieli	<i>Luscinia luscinia</i>
Sinipyrstö	<i>Tarsiger cyanurus</i> VU
Mustaleppälintu	<i>Phoenicurus ochruros</i> NT
Pensassirkkalintu	<i>Locustella naevia</i>
Viitasirkkalintu	<i>Locustella fluviatilis</i>
Viitakerttunen	<i>Acrocephalus dumetorum</i>
Luhtakerttunen	<i>Acrocephalus palustris</i>
Rastaskerttunen	<i>Acrocephalus arundinaceus</i> VU
Kirjokerttu	<i>Sylvia nisoria</i> EN
Idänuunilintu	<i>Phylloscopus trochiloides</i>
Lapinuunilintu	<i>Phylloscopus borealis</i> NT
Pikkusieppo	<i>Ficedula parva</i>
Kuhankeittäjä	<i>Oriolus oriolus</i> NT
Isolepinkäinen	<i>Lanius excubitor</i>
Kuukkeli	<i>Perisoreus infaustus</i> NT
Peltosirkku	<i>Emberiza hortulana</i> EN
Pohjansirkku	<i>Emberiza rustica</i> VU

nut huomattavasti, sillä vuosien 2003, 2006 ja 2007 alueelliset yhteenvedot on saatu valtakunnallisiin tilastoihin. Uskomme, että kuluvaan vuoden aikana myös Pohjois-Pohjanmaan aikasarjasta saadaan kattava. Alue on poikkeuksellisen tärkeä monen lintulajin valtakunnallisellekin seurannalle.

Muut puutteet 2000-luvun aineistosta ovat vähäisiä ja ajoittuvat vuosituhanen ensimmäisiin vuosiin, jolloin ohjeistus muuttui edellisen kerran, lukuun ottamatta

Turun lintutieteellistä yhdistystä vuodelta 2008 (taulukko 2). Käytännössä täydelliset aineistot 2000-luvulta on koossa Kanta-Hämeestä, Keski-Suomesta, Pohjois-Savosta, Kymenlaaksosta, Etelä-Savosta ja Pirkanmaalta. Hyvä!

Uusi ohjeistus ja muuttunut lajiluettelo

Valtakunnallisten yhteenvetojen lajisto on pysynyt valtaosaksi samana vuodesta ja

vuosikymmenestä toiseen, mikä nostaa aineistojen arvoa entisestään. Lajiluettelo on kuitenkin ajoittain päivitettävä. Havaintojen kokoamisohjeita on muutettu, kun esimerkiksi laji, josta aiemmin ei ole kerätty tietoja, näyttää taantuvan, kun lajin esiintymisessä on havaittavissa muita mielenkiintoisia muutoksia, tai kun joku muu muutos puoltaa tiettyjen lajien lisäseurannan tarvetta. Myös uhanalaisuusarvioinnit ovat johtaneet joihinkin muutoksiin.

Taulukko 3. Uhanalaisten ja harvalukuisten lintulajien reviirit Suomessa paikallisyhdistyksittäin (taulukko 1) vuonna 2009. CR = Äärimmäisen uhanalainen, EN = Erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä. Yhteensä-sarake näyttää kunkin lajin reviiri- ja yksilömäärien aritmeettisen summan ottamatta huomioon mahdollisia puuttuvia tietoja tai pyöristämiä. * = vain sisämaatiiedot.

Table 3. Numbers of territories of threatened and scarce bird species in the regions of local ornithological societies (table 1) in 2009. CR = critically endangered, EN = endangered, VU = vulnerable, NT = near threatened. * = inland.

YHT.	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
28	?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	0	9	0	7	2	7	?	?	?	?	?
1680	0	1400	0	0	25	100	4	58	0	0	0	25	?	42	2	?	0	1	0	0	1	6	15	1	0	0	0
127	18	12	0	0	1	3	0	0	0	0	0	2	?	10	5	0	0	0	0	0	0	3	73	0	0	0	0
134	5	33	0	1	3	2	5	3	1	0	3	2	6	7	5	0	0	0	0	7	1	1	43	0	4	1	1
167	1	2	0	0	4	8	0	6	1	3	7	1	?	58	26	0	12	0	0	0	0	?	38	0	0	0	0
92	1	14	1	0	1	9	9	1	2	2	1	3	5	16	4	0	4	3	5	2	2	3	4	0	0	0	0
348	0	18	2	0	0	6	17	15	6	0	38	0	?	9	4	0	16	42	18	15	15	5	24	75	18	?	5
514	60	35	4	1	?	22	25	7	5	2	16	9	?	36	81	0	6	31	15	40	10	?	71	20	12	3	3
1000	2	35	31	6	33	80	146	100	36	8	88	9	41	3	4	0	34	99	52	61	66	20	40	4	2	0	0
198	?	114	2	0	?	65	0	0	1	1	0	15	?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	3	0	1	0	3	0	0	1
613	1	26	7	3	20	51	25	109	20	?	49	3	?	13	18	0	18	61	31	56	10	?	75	7	8	1	1
419	19	61	11	4	12	29	38	20	13	26	31	10	55	6	8	0	10	4	4	26	8	12	11	1	0	0	0
222	2	36	1	3	4	13	37	9	10	0	11	1	7	2	0	0	3	5	9	43	4	6	13	2	1	0	0
2237	25	115	19	67	23	240	573	197	46	11	76	8	61	52	12	0	55	125	46	308	63	57	34	19	3	2	0
72	5	24	0	2	0	3	9	1	2	0	7	1	6	1	0	0	1	2	2	3	0	0	3	0	0	0	0
61	?	0	5	1	0	3	3	2	1	1	8	0	?	0	0		10	10	1	2	4	1	1	8	0	0	0
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	?	0	5	?	0
11	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0
72	?	1	0	0	0	10	8	16	0	0	3	0	?	12	2	?	5	6	1	1	3	4	?	?	?	?	?
18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	?	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
182	?	?	?	7	?	19	20	23	4	3	10	0	11	9	40	0	7	1	0	3	0	0	25	0	0	0	0
78	0	3	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	28	12	15	0	5	1	0	0	0	?	9	0	0	0	0
158	0	0	0	0	0	1	1	20	1	0	1	0	1	4	2	0	0	25	17	68	4	6	7	?	0	0	0
1141	?	144	40	60	18	226	212	76	46	2	39	7	45	104	3	0	11	33	18	57	0	0	0	0	0	0	0
998	?	110	22	24	10	39	98	81	30	8	113	?	58	45	49	?	49	63	36	60	6	?	63	18	12	?	4
924	40	147	43	52	36	39	82	167	45	13	90	17	23	1	4	0	2	59	43	13	1	2	0	?	1	4	0
1066	19	158	17	17	10	26	31	120	45	11	131	13	67	18	54	?	68	91	45	42	7	?	45	15	8	?	8
270	?	14	8	0	0	8	12	38	11	1	45	4	5	9	12	?	30	33	14	23	3	?	?	?	?	?	?
285	0	41	11	6	3	60	29	16	9	6	24	3	9	7	0	0	6	12	4	15	1	3	18	2	0	0	0
2038	?	?	?	?	?	240	427	305	142	16	253	70	?	125	40	?	45	93	86	96	27	58	12	3	0	0	0
334	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	1	0	69	200	0	12	35
35	1	5	1	0	1	0	1	2	0	0	2	5	10	3	0	0	0	1	0	0	0	1	2	0	0	0	0
641	3	55	10	38	11	47	53	63	34	12	48	10	56	24	5	?	10	37	5	44	23	18	26	7	2	0	0
302	2	33	2	10	7	27	60	24	11	1	13	3	15	9	4	?	3	32	14	22	6	2	0	2	0	0	0
1816	1	145	18	38	29	178	399	183	103	9	123	14	52	48	14	?	39	86	83	190	34	16	5	9	0	0	0
694	11	197	16	42	11	87	49	47	25	3	39	19	54	18	6	?	13	25	9	19	3	0	0	1	0	0	0
120	1	38	8	5	15	19	10	5	2	0	0	2	6	0	2	0	0	0	1	6	0	0	0	0	0	0	0
24	14	8	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
202	0	8	3	9	2	12	9	15	7	1	11	3	15	2	6	?	3	11	5	31	16	5	5	16	2	3	2
20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	1	1	0	15	0
337	0	41	7	8	6	15	48	35	8	3	21	2	10	0	0	0	10	17	30	39	12	4	9	10	0	1	1
396	0	2	1	0	2	15	155	75	3	0	13	0	4	2	0	0	1	18	36	64	3	1	1	0	0	0	0
256	0	0	0	0	0	1	10	2	0	32	1	54	35	46	0	14	19	9	27	5	?	?	?	?	?	?	?
139	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	1	0	0	46	5	0	33	12	5	33	0	?	?	?	?	?	?
729	0	33	9	47	?	102	40	52	18	13	24	12	64	108	20	0	57	13	3	39	7	?	51	8	9	0	0
117	0	0	0	0	0	1	1	3	3	0	10	1	6	3	1	0	51	27	2	?	3	5	?	?	?	?	?

Viitakerkkusen *Acrocephalus dumetorum* kannankehityksen seuraaminen on erittäin mielenkiintoista, koska maamme on keskeinen sillanpääasema lajin levittäytymisessä muualle Itämeren ympäristöön. JORMA TENOVUO

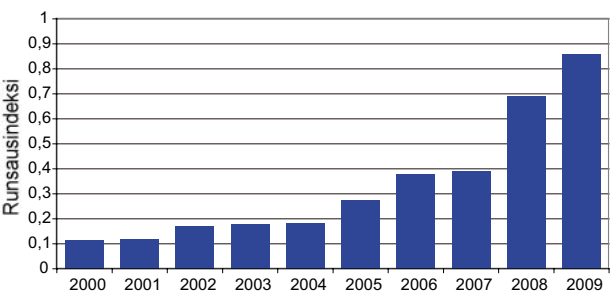
Syksyllä 2010 lähetimme aluevastaaville ja paikallisyhdistyksille päivitettyt ohjeet vuoden 2009 yhteenvedon laatimista varten. Samalla muutimme jonkin verran luetteloa kerättävistä havainnoista ja tarkensimme joitakin kohtia. Muutokset perustuivat omaan kokemukseemme aineistosta, aluevastaaville keväällä 2010 tehdyn kyselyn palautteeseen sekä uhanalaisuustarkastelun mukanaan tuomiin muutoksiin.

Ensi kertaa yhteenvetotietoja koottiin vuonna 2009 mm. metsähänhestä, jouhisorsasta, meriharakasta, lapintierasta, keltävästäräkistä ja pohjansirkusta. Näistä lajeista koottiin reviiritiedot niiltä alueilta, joilla pesimäkanta on harva. Heinätavista kerättiin keväästen yksilömäärien summa kullakin alueelta, koska laji on silloin näkyvimmillään, eikä toisaalta pesivien parien määriä lasketa luotettavasti kuin harvoilla

lintuvesillä, minkä vuoksi aineisto niistä jää niukaksi. Harmaahaikarasta ei enää koottu kevät- ja syyshavaintoja, koska niiden määrät ovat nousseet niin suuriksi, ettei läheskään kaikkia, saati vuodesta toiseen vertailukelpoisella aktiivisuudella ilmoitettavia tietoja, saada enää koottua. Valitettavasti emme huomanneet, että harvinaisimpien lajien katsauksesta (Rissanen ym. 2010) jätettiin virtavästäräkki vuonna 2009 pois, jolloin se olisi pitänyt lisätä tähän yhteenvedoon. Vuoden 2009 virtavästäräkkihavainnot kootaan vuoden 2010 aineistojen yhteydessä, joten seurannan kannalta harmillinen virheemme korjautuu jälkikäteen.

Lintuvuoden 2009 erityispiirteitä

Harvalukuisten ja uhanalaisten lajien ilmoitettujen reviirien ja yksilöiden määrät on tilastoitu aiempiin vuosiin nähden vertailu-

Kuva 4. Isolepinkäisen suhteellinen runsaus 10 yhdistyksen alueella. Suhteellisen runsauden avulla voidaan korostaa tilannetta yhdistyksittäin. Kokonaisyksilömäärässä suuren yksilömäärän yhdistykset dominoivat kuvaajaa. Mukana ei ole pohjoisia eikä sellaisia yhdistyksiä, joissa parha-

na vuonna välillä 2000–2009 on havaittu alle viisi reviiriä. Runsaisindeksi on saatu jakamalla kunkin yhdistyksen kyseisen vuoden yksilömäärä aikajakson 2000–2009 maksimiyksilömäärällä. Kokonaisindeksinä on käytetty yhdistyskohtaisten indeksien keskiarvoa kunakin vuonna.

Fig 4. The relative abundance of the Great Grey Shrike (*Lanius excubitor*) in the regions of 10 ornithological societies (northern Finland excluded, as well as those regions where less than five territories were recorded in the best year from 2000 to 2009). The index was calculated by dividing the annual number of territories by the maximal number of territories in 2000–2009. The total annual index of the national population was calculated as the mean of regional indices.

kelpoisella tavalla taulukoihin 3 ja 4. Niistä lukija löytänee monia kiinnostavia, varsinkin omia retkeilyalueita koskevia tietoja.

Valtakunnallisesti mielenkiintoisia ovat esimerkiksi räyskän ensimmäinen sisämaapesintä kautta aikojen Valkeakoskella sekä merihanhen pesintä Hattulassa (yksi poikainen, Astor 2009). Molemmat merilintulajit pesivät Vanajavedellä.

Vaarantunut heinätavi oli kerättävien lajien luettelossa nyt ensi kertaa. Vaikka havaintoja ei vielä saada kerättyä yhtä kattavasti kuin esimerkiksi harmaasorsasta, on keväällä nähtyjen yksilöiden kokonaismäärä (632) hämmästyttävän pieni; jopa harmaasorsia ilmoitettiin keväältä 200 yksilöä enemmän (Varsinais-Suomi puuttuu molempien lajien määristä). Tämänkin perusteella heinätavin luokittelu vaarantu-

Suomi	Tieteellinen
Pikkujoutsen	<i>Cygnus columbianus</i>
Lyhytnokkahanhi	<i>Anser brachyrhynchus</i>
Kanadanhanhi (s)	<i>Branta canadensis</i>
Ristisorsa*	<i>Tadorna tadorna</i> VU
Harmaasorsa	<i>Anas strepera</i>
Heinätavi	<i>Anas querquedula</i> VU
Allihaahka	<i>Polysticta stelleri</i>
Peltopyy (t)	<i>Perdix perdix</i>
Pikku-uikku	<i>Tachybaptus ruficollis</i> VU
Kattohaikara	<i>Ciconia ciconia</i>
Haarahaukka	<i>Milvus migrans</i> CR
Merikotka	<i>Haliaeetus albicilla</i> VU
Piekana	<i>Buteo lagopus</i>
Maakotka	<i>Aquila chrysaetos</i> VU
Muuttohaukka	<i>Falco peregrinus</i> VU
Keräkurmitsa	<i>Charadrius morinellus</i> NT
Merisirri	<i>Calidris maritima</i> VU
Jänkäsiirriäinen	<i>Limicola falcinellus</i>
Heinäkurppa	<i>Gallinago media</i> CR
Mustapyrstökuiiri	<i>Limosa limosa</i> EN
Rantakurvi	<i>Xenus cinereus</i> CR
Isolokki	<i>Larus hyperboreus</i>
Pikkutiira	<i>Sterna albifrons</i> EN
Mustatiira	<i>Chlidonias niger</i> EN
Etelänkiisla	<i>Uria aalge</i> EN
Turturikyhyky	<i>Streptopelia turtur</i> CR
Tunturipöllö	<i>Bubo scandiacus</i> EN
Hiiripöllö	<i>Surnia ulula</i>
Lapinpöllö	<i>Strix nebulosa</i>
Harmaapäätikka	<i>Picus canus</i>
Valkoselkätikka	<i>Dendrocopos leucotos</i> EN
Kangaskiuru	<i>Lullula arborea</i>
Tunturikiuru	<i>Eremophila alpestris</i> CR
Koskikara (t)	<i>Cinclus cinclus</i> VU
Mustaleppälintu	<i>Phoenicurus ochruros</i> NT
Sepelrastas	<i>Turdus torquatus</i> VU
Kirjokerttu	<i>Sylvia nisoria</i> EN
Viisitimali	<i>Panurus biarmicus</i> NT
Pyrstötiainen (s)	<i>Aegithalos caudatus</i>
Lapintiaainen	<i>Parus cinctus</i>
Pähkinänakkele	<i>Sitta europaea</i>
Isolepinkäinen	<i>Lanius excubitor</i>
Vuorihemppo	<i>Carduelis flavirostris</i> VU
Kirjosiiplikäpylintu	<i>Loxia leucoptera</i>
Nokkavarpunen	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>

neeksi (Rassi ym. 2010) näyttää perustelulta.

Vaarantunut keltävästäräkki on huomattu monilla alueilla paljon harvalukuisemmaksi pesimälinnuksi kuin vielä hiljattain luultiin. Tämä on innostanut joitakin yhdistyksiä kokoamaan havainnot aiempaa tehokkaammin, mikä on kiitettävää siksin, että myös keltävästäräkki luokiteltiin 2010 vaarantuneeksi lajiksi (Rassi ym. 2010). Aiemmin yleisen keltävästäräkin paikoin rajukannanromahdus kielii osaltaan soiden

ja muiden pesimäkosteikkojen kunnosta, mutta luultavasti myös muutonaikaisten elinolojen huonontumisesta.

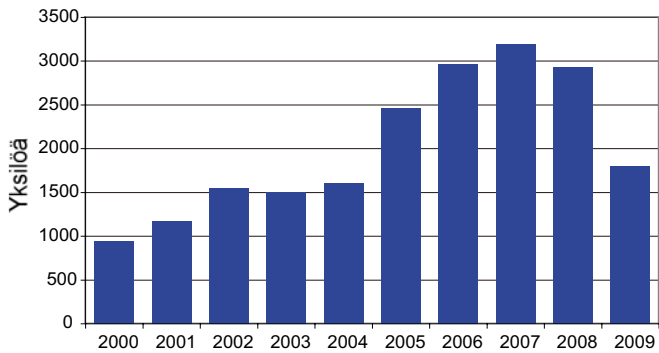
Piekana ja vaarantuneeksi nykyään katsottu sinisuohaukka olivat silmiinpistäväns runsaita edellisen katsausvuoden 2008 syksyllä (Koskimies & Lehtiniemi 2010). Molempia lajeja tavattiin Etelä-Suomessa seuraavana talvena 2008/2009 hyvin korkeiden myyrätiheyksien ansiosta ennätysellisen paljon: piekanoja 607 ja sinisuohaukkoja 115 (Varsinais-Suomen yk-

silömäärät puuttuvat luvuista). Aiempien 2000-luvun talvien ennätykset ovat näihin lukuihin nähden vaatimattomat, piekanalla 52 (2005/2006) ja sinisuohaukalla 13 (2007/2008). Keväällä 2009 piekanoja ilmoitettiin 48 % ja sinisuohaukkoja 41 % enemmän kuin keväällä 2008 (kuvat 1 ja 2), mikä viittaa edellissyksyn runsaan esiintymisen rinnalla edellisvuosia parempaan pesimätulokseen kesällä 2008. Sen sijaan vuoden 2009 pesinnät onnistuivat molemmilla lajeilla ilmeisen huonosti verrattuna

Taulukko 4. Uhanalaisten ja harvalukuisten lintulajien havaittujen yksilöiden kokonaismääriä Suomessa paikallisyhdistyksittäin (taulukko 1) vuonna 2009. CR = Äärimmäisen uhanalainen, EN = Erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä. Pääosa havainnoista koskee pesimäajan ulkopuolella havaittuja yksilöitä. Yhteensä-sarake näyttää kunkin lajin revii- ja yksilömäärien aritmeettisen summan ottamatta huomioon mahdollisia puuttuvia tietoja tai pyöristämissä. * = vain sisämaatieidot, (s) = vain syksy, (t) = vain talvi.

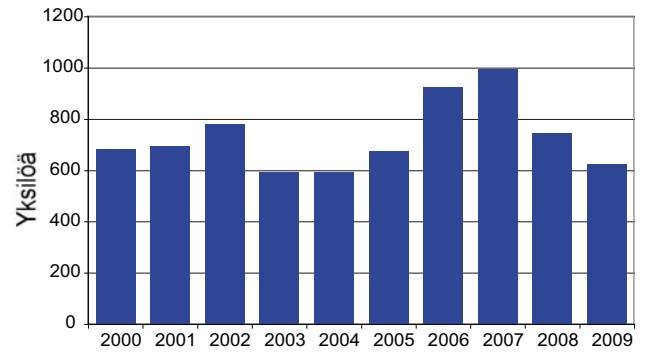
Table 4. Numbers of individuals of threatened and scarce bird species in the regions of local ornithological societies (table 1) in 2009. CR = critically endangered, EN = endangered, VU = vulnerable, NT = near threatened. * = inland, (s) = only autumn, (t) = only winter. The majority of individuals have been observed outside the breeding season.

YHT.	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
3039	5	141	0	43	190	1676	665	80	22	4	17	5	48	6	5	0	6	14	33	36	9	16	16	1	0	0	1	
3059	6	9	1	4	13	29	32	13	4	4	8	36	171	421	75	0	36	1	0	6	6	539	1627	2	4	10	2	
6461	190	875	270	205	1400	137	440	102	250	87	600	21	620	73	233	0	36	26	173	220	3	400	30	0	70	0	0	
42	?	2	0	1	0	1	17	0	0	0	1	0	0	2	0	?	6	0	0	1	3	0	2	0	1	5	0	
1522	62	708	5	4	43	72	16	11	2	9	17	16	62	54	19	0	14	8	6	11	16	48	265	9	26	17	2	
632	5	128	5	14	26	33	32	13	4	5	22	4	34	11	19	0	22	25	13	51	36	30	53	19	9	15	4	
351	24	21	0	0	155	116	14	0	0	0	0	0	2	11	0	1	0	0	0	3	0	0	3	0	0	1	0	
2358	0	0	0	3	79	96	0	99	12	71	62	0	223	310	382	0	873	0	0	0	0	?	148	0	0	0	0	
99	6	29	0	3	0	6	9	0	1	0	4	6	12	4	0	1	2	1	0	0	0	0	9	2	0	3	1	
178	7	50	1	10	10	26	30	2	1	1	2	0	6	5	0	0	4	9	8	2	0	2	0	0	1	1	1	
161	0	35	0	1	0	21	22	5	0	0	5	1	11	4	4	0	3	1	5	17	1	6	12	2	2	3	0	
3889	?	?	77	49	?	340	307	81	35	7	231	195	530	383	630	?	89	139	52	217	65	?	372	26	64	?	?	
7486	98	769	73	103	96	286	715	140	68	27	200	42	395	215	996	?	141	290	146	541	188	290	1162	51	360	?	94	
760	21	50	9	7	12	52	63	13	9	1	26	13	67	44	12	1	55	27	15	41	21	36	125	21	19	?	?	
880	17	147	1	16	12	66	67	27	4	3	38	19	73	33	11	1	26	30	8	36	12	57	141	5	27	?	3	
191	0	1	0	6	0	29	0	2	0	0	0	0	26	10	53	0	12	0	2	3	3	11	32	0	0	1	0	
486	177	146	0	0	2	0	0	0	0	0	0	11	32	41	39	?	0	1	1	0	0	14	19	0	1	2	0	
485	8	83	0	28	13	12	26	0	0	0	6	2	105	19	2	0	9	7	0	12	16	68	44	4	21	?	0	
69	0	10	2	4	1	9	12	5	0	1	2	1	10	2	0	0	0	1	1	3	0	0	4	1	0	0	0	
102	4	18	0	6	3	4	7	4	0	2	3	0	4	5	0	0	2	3	4	9	2	9	11	0	2	0	0	
10	0	2	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	
96	1	11	0	0	1	2	2	0	1	0	4	1	14	10	2	?	2	1	0	1	3	14	21	3	0	1	1	
91	4	8	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	32	7	1	0	0	0	0	0	0	7	30	0	0	0	0	
56	2	6	0	3	2	3	7	0	0	1	0	3	9	2	0	3	0	2	6	0	4	1	2	0	0	0	0	
128	39	26	0	0	?	5	0	0	0	0	0	4	17	35	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	
26	0	4	0	0	0	3	9	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	3	0
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	?	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0
464	4	19	0	4	2	14	22	10	5	7	32	7	29	49	20	?	6	21	6	13	28	16	73	11	20	38	8	
165	0	4	2	2	1	5	13	?	1	0	3	1	2	2	2	?	3	1	21	21	5	9	18	20	13	11	5	
1906	19	205	54	93	62	99	171	255	85	17	112	20	54	11	17	?	67	150	87	83	59	21	36	22	8	81	18	
591	2	102	9	14	6	46	134	?	12	0	29	5	22	10	7	?	1	18	39	76	25	11	15	5	2	1	0	
1431	68	850	14	27	16	153	76	56	11	0	13	16	59	12	3	1	7	5	12	12	3	3	13	1	0	0	0	
328	2	23	0	0	6	27	101	2	1	0	1	1	7	3	1	?	1	9	13	59	16	1	21	11	0	7	15	
1589	4	90	17	26	8	41	37	82	55	8	175	13	85	76	11	?	191	207	59	107	73	40	66	?	9	?	109	
138	15	34	0	0	6	16	13	2	1	0	5	0	4	7	3	0	1	3	7	3	3	2	6	2	3	1	1	
187	6	18	0	2	1	0	1	2	2	4	8	10	13	16	12	3	6	2	3	0	4	10	48	5	7	4	0	
9	?	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	
1538	?	545	66	27	44	76	0	0	0	0	0	27	129	192	188	0	1	0	0	0	0	86	149	0	8	0	0	
22966	130	3897	117	549	190	1030	950	1899	413	144	1642	510	1550	1255	410	167	926	788	340	2500	424	1500	1108	153	32	321	21	
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	22	0	0	?	?	?	?	?	
286	6	35	4	1	2	18	35	8	4	0	6	4	15	2	1	0	5	18	9	32	13	4	28	14	6	10	6	
1357	13	123	23	98	50	75	86	121	80	12	73	32	165	58	22	?	38	69	50	44	37	38	42	3	1	4	0	
603	21	73	0	10	15	14	10	5	2	0	6	1	39	5	28	?	9	5	0	15	4	59	220	3	41	14	4	
491	0	25	8	5	2	44	17	12	1	1	0	2	15	14	1	3	10	5	3	112	1	10	95	2	27	69	7	
688	19	333	30	17	30	89	37	7	3	0	9	2	29	8	4	?	4	6	6	21	6	3	14	?	3	6	2	

Kuva 5. Viitakerttusreviirien määrä 22 lintuyhdistyksen alueella vuosina 2000–2009.

Fig. 5. The number of territories of Blyth's Reed Warbler (*Acrocephalus dumetorum*) in the regions of 22 local ornithological societies in 2000–2009.

Kuva 6. Luhtakerttusreviirien määrä 21 lintuyhdistyksen alueella vuosina 2000–2009.

Fig 6. The number of territories of the Marsh Warbler (*Acrocephalus palustris*) in the regions of 21 local ornithological societies in 2000–2009.

kesään 2008, koska syksyllä 2009 piekanoja ilmoitettiin vain 36 % syksyyn 2008 verrattuna ja sinisuohaukkojakin kolmannes edellisistä syksyä niukemmin. Piekanojen pesimäalueilla mm. Pohjois-Ruotsissa oli huono myyrättilanne kesällä 2009.

Sinisuohaukasta Ruotsin ainoa varma pesintä vuonna 2009 todettiin Öölänissa (Strid & Wærn 2010)! Pohjois-Ruotsin myyräpulan tähden sinisuohaukat siirtyivät nähtävästi pesimään tavallista etelämmäs: noin 70 kesähavaintoa Götan- ja Sveanmaalta on poikkeavan suuri määrä.

Hiiripöllö on piekanan ja sinisuohaukan tavoin ollut useimpina 2000-luvun vuosina melko harvalukuinen. Syksyisin hiiripöllöjä on ilmoitettu eniten 2005 ja keskimääräistä runsaammin myös 2002 ja nyt 2009 (kuva 3). Pääosa pöllöistä on havaittu Etelä-Suomessa, jonne ne ovat päätyneet vaelluksillaan tuntemattomilta lähtöseuduilta lähinnä Euroopan pohjoisosista. Koska vaellusten mittakaava – lähtö- ja talvialueet ja yksilöiden vaellusmatkat – vaihdellevat kerrasta toiseen, eivät Suomen tilastot todennäköisesti kuvaa minkään tietyn alueen todellisia kannanvaihteluja. Pohjois-Pohjanmaan rannikolla havaittiin keväällä 2009 yli 20 hiiripöllön saapuneen mereltä Ruotsin suunnasta, mikä kieli voimakkaasta paluuvaelluksesta syksyyn 2008 jäljiltä sekä Pohjois-Ruotsin surkeasta myyrättilanteesta. Etelä- ja Keski-Ruotsissa havaittiin kymmeniä lintuja pesimäkauden ulkopuolella, mutta koko maasta ei varmistettu yhtään pesintää vuonna 2009 pohjoisen myyräkadon vuoksi (Strid & Wærn 2010).

Etelä- ja Keski-Suomen hyvästä myyrättilanteesta sen sijaan hyötyivät isolepinkäiset (kuva 4), joita pesi mm. Satakunnassa poikkeuksellisen paljon. Isolepinkäisen ilmoitetut reviirimäärät ovat muutenkin kasvaneet 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Laji oli vuosituhannen vaihteessa luokiteltu silmälläpidettäväksi, mutta uu-

desa luokittelussa (Rassi ym. 2010) kantaa pidetään elinvoimaisena.

Pohjois-Karjalasta nostettiin lintuvuodesta mainintana esiin yölaulajien, erityisesti viitakerttusten vähyys. Viitakerttusella kesä 2009 näyttääkin olleen selvä notkahdus, sillä koko maasta ilmoitettujen reviirien määrä jäi puoleen edellisistä huippuvuosista (kuva 5). Viitakerttusen keskimääräinen pesimäkanta on 2000-luvulla runsastunut, sillä havaittavuudeltaan yhdenmukaisen luhtakerttusen reviirimäärät ovat pysyneet samalla tasolla tuona aikana (kuva 6). Todennäköisesti molempien lajien havainnot myös ilmoitetaan yhtä suurella todennäköisyydellä. Viita- ja luhtakerttusen esimerkki osoittaa, kuinka havaittavuudeltaan samankaltaisten lajien vertailu luo mahdollisuuden tulkita eri lajien todellisia kannanvaihteluja.

Isolepinkäisen *Lanius excubitor* reviirimäärät näyttävät kasvaneen 2000-luvulla maamme eteläosassa. JORMA TENOVUO

Viitakerttunen on levittäytynyt viime vuosikymmeninä menestyksellisestä länteen. Esimerkiksi Ruotsissa havaittiin vuonna 2009 58 yksilöä (Strid & Wærn 2010). Ruotsin havaintomäärien kehitys heijastaa Suomen vuosittaisia heilahteluja: nousua 2000-luvun kuluessa ja pudotus 2009 lähes puoleen parista edellisvuodesta. Vaikka laji on etenkin Kaakkois-Suomessa paikoin yleinen, ja havaintojen kirjaaminen saattaa siksi tuntua työläältä, on tämän ja monen vastaavan lajin havainnot tärkeää kirjata Tiiraan vastakin. Esimerkiksi viitakerttusella Suomen kannankehityksen seuraaminen on erittäin mielenkiintoista koko pohjoiseurooppalaisessa mittakaavassa, koska maamme on keskeinen sillanpääasema lajin aluealajennukselle muualla Itämeren ympäristössä.

Omien havaintojen kirjaamisesta Tiiraan on edellä olevien esimerkkien mukaisesti hyötyä paitsi oman retkeilyalueen myös koko Suomen linnuston seurannassa ja suojelussa. Havaintoyhteenvetojen avulla niin BirdLife Suomi kuin paikallisyhdistyksetkin voivat osoittaa päättäjille sekä arvokkaimmat lintupaikat että eri elinympäristöissä menossa olevia muutoksia.

Kiikarit kaulaan ja havainnoimaan lintuja!

Kiitokset

Aluevastaavien ja muiden paikallisia aineisto- ja koostaneiden (ks. taulukko 1) panos on korvaamaton havaintojen tulkinnessa ja kokonaismäärien laskemisessa; heidän työnsä rakentuu tietämyksemme harvalukuisten lajien tilanteesta koko maassa. Kiitos. Kiitos kuuluu myös kaikille niille harrastajille, jotka pitivät Tiiraan kirjaamalla tai muilla tavoin huolen siitä, että omat havainnot ovat yhdistyksen ja sitä kautta tämän katsauksen käytössä.

Kirjoittajien osoitteet / Authors' addresses

TL: Ruiskuvajantie 16, 06830 Kulloonkylä
PK: Vanha Myllylammentie 88,
02400 Kirkkonummi

Hiiripöllö Surnia ulula on piekanan ja sinisuohaukan tavoin ollut useimpina 2000-luvun vuosina vähälukuinen. JORMA TENOVUO

Kirjallisuus

- Astor, J. 2009: Räyskä pesi Vanajanselällä kesällä 2009. – Kanta-Hämeen Linnut, Vuosikirja 29:59–60.
- Koskimies, P. 1981: Faunistinen raportti 1977–79. – Lintumies 16:98–105.
- Koskimies, P. & Lehtiniemi, T. 2010: Uhanalaiset ja harvalukuiset lintulajit Suomessa 2008. – Linnut-vuosikirja 2009:36–42.
- Lehtiniemi, T. & Koskimies, P. 2009: Uhanalaiset ja harvalukuiset lintulajit Suomessa 2007. – Linnut-vuosikirja 2009:44–51.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim./eds.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.
- Rissanen, E., Aalto, P., Järvinen, K., Lehikoinen, P. ja Renwall, P. 2010: Pikkuharvinaisuuksien esiintyminen Suomessa vuonna 2009. – Linnut-vuosikirja 2009:17–27.
- Sammalkorpi, I. 1979: Vuoden 1976 faunistinen raportti. – Lintumies 14:22–30.
- Strid, T. & Wærn, M. (toim.) 2010: Fågelrapport 2009. – Teoksessa Fågelåret 2009 (toim. Bentz, P.-G. & Wirdheim, A.), s. 45–149. Vår Fågelvärld, Suppl. Nr 50.

Summary: *The occurrence of threatened and rare bird species in Finland in 2009*

■ The total number of territories or individuals of threatened bird species, some scarce breeding birds, rare transient migrants and wintering species have been summarised in the regions of local ornithological societies in 2009 (table 3 and 4, for regions see table 1). Figure 1 shows the number of Rough-legged Buzzards during autumn and spring migration in recent years, and figure 2 those of Hen Harriers, respectively. Minor numbers of migrants in the autumn of 2009 reflect the bottom year of small rodents in northern Fennoscandia, thus causing poor breeding success for both of these rodent specialists. During the winter of 2008/2009, an exceptionally high number of Rough-legged Buzzards (607 individuals reported) and Hen Harriers (115) wintered in southern Finland, thanks to record-high rodent densities there. Two other rodent specialists, the Hawk Owl (fig. 3)

and the Great Grey Shrike (fig. 4), fluctuate in numbers markedly from year to year, too. We discuss also recent changes in the number of territories of two night-singing Acrocephalus warblers (figs. 5 and 6). They form an example how we can use the more or less random data collected by birdwatchers for monitoring real population fluctuations: both the probability of observing and sending records to local ornithological societies are fairly similar in these two species, but as the number of records of the Marsh Warbler have remained at the same general level during the recent decade, that of Blyth's Reed Warbler has varied markedly from year to year at the same time, most probably indicating the steady increase up to recent years of the latter species, and a marked decline by a third in 2009. In this way, varying observation activity and other sources of error must be taken into account when analyzing long-term population fluctuations based on this kind of data, which is the only available means of monitoring range, abundance and population changes of tens of scarce bird species in Finland.